

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання української мови в початковій школі

Освітня програма Початкова освіта

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “__” _____ 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика навчання української мови в початковій школі
Викладач (-і)	К.ф.н. Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	096 56 61 911
E-mail викладача	olga_rusakova@ukr.net
Формат дисципліни	Денна / заочна форма, дистанційне навчання
Обсяг дисципліни	180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=94&id_cou=783
Консультації	Консультації до самостійної роботи студентів проводиться на практичних заняттях (тривалість – нефіксована, залежить від потреб студента), консультація до іспиту – 1 год.
2. Анотація до курсу	
<p>Курс “Методика навчання української мови в початковій школі” – обов’язкова дисципліна з циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта ОР бакалавра. Дисципліна має на меті дати глибокі системні знання про методи, прийоми та способи навчання учнів початкових класів грамоти, читання, граматики та правопису, виробити практичні навички користуватися цими методами під час проходження виробничої практики в Новій українській школі, застосовувати ці уміння в професійній діяльності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу – сформувати в студентів фундаментальні науково-методичні знання про навчально-виховний процес мовної освіти. Навчити свідомо створювати власний досвід навчання української мови в закладах освіти різних форм і типів. Формувати вміння виявляти і використовувати кращі надбання педагогічного досвіду.</p> <p>Цілі курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготувати майбутніх учителів української мови до педагогічної діяльності в умовах реформування сучасної школи, реалізації концепції мовної освіти в Україні; - забезпечити засвоєння студентами системи теоретичних знань і професійних умінь, які допоможуть їм формувати в учнів мовну і мовленнєву компетенції, виховувати свідомих громадян України; - учити студентів співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної школи, втілювати нові методичні ідеї в практику вивчення предмета; - розвивати в студентів пізнавальні інтереси. прагнення до вдосконалення своєї професійної підготовки, уміння працювати з навчально-методичною літературою; - формувати в майбутніх учителів-словесників дослідницькі навички, розвивати уміння проводити самостійні наукові пошуки й експериментальні дослідження. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>I. Загальнопредметні: інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності): засвоєння базових понять і знань у сфері професійної діяльності; здатність до організації та планування, до аналізу і синтезу; усне та письмове спілкування українською мовою; навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел); здатність до професійного розв’язання проблем; здатність до навчання; здатність застосовувати знання на практиці; дослідницькі навички і уміння; креативність</p> <p>міжособистісні (здатність до соціальної взаємодії та співпраці): міжособистісні навички та вміння; здатність до критики та самокритики; здатність спілкуватися; лідерські якості.</p> <p>II. Фахові: освітні компетентності: здатність аналізувати, робити висновки щодо змісту розділів програми з української мови відповідно до року навчання; визначення типів уроків з української мови в початковій школі; аналіз змісту та методичного комплексу «Українська мова», кваліфіковано використовувати їх на уроках; здатність розробляти уроки відповідно до теми та мети; здатність проводити та аналізувати урок чи систему уроків з української в початковій школі;</p>	

мовна компетентність (мовна компетентність визначається загальноприйнятими орфоепічними, лексичними, граматичними, стилістичними нормами української мови): здатність майбутніх фахівців виконувати лінгвістичний аналіз мовних одиниць, явищ відповідно до певних мовних рівнів;
мовленнєва компетентність (види мовленнєвої діяльності – аудіювання, говоріння, читання, письмо): здатність грамотно та успішно володіти мовою.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу						
Вид заняття		Загальна кількість годин				
лекції		24				
семінарські заняття / практичні / лабораторні		38				
самостійна робота		118				
Ознаки курсу						
Семестр	Спеціальність			Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
4, 5	013 Початкова освіта			2, 3	нормативний	
Тематика курсу						
Тема, план		Форма заняття	Література	Завдання год	Вага оцінки	Термін виконання
IV семестр					Підсумок 100 балів	
Тема 1. <i>Методика навчання української мови як наука і навчальна дисципліна</i>		Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 2, 3, 5 (блок 2)	2	аудиторна робота – 10 балів; самостійна робота – 5 балів	два тижні
План. Методика навчання мови як наука. Предмет і завдання курсу методики навчання української мови. Основні розділи курсу, завдання кожного з них. Методологічні основи методики навчання рідної мови. Зв'язок методики з науками психолого-педагогічного циклу. Лінгвістичні та психофізіологічні основи методики навчання грамоти.				2		
Тема 2. <i>Теоретичні засади побудови сучасного початкового курсу української мови відповідно до концепції Нової української школи.</i>				6		
План. Мета і завдання мовно-літературної освітньої галузі. Змістові лінії рідномовної освіти. Типова освітня програма: принципи, ключові компетентності. Організація навчального процесу в новій українській школі.				2	аудиторна робота – 10 балів; самостійна робота – 5 балів	два тижні
Тема 3. <i>Навчання грамоти. Звуковий аналітико-синтетичний метод.</i>		Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 1,2,3,5 (блок 2), № 1, 2 (блок 3)	2		
План. Навчання грамоти за типовими освітніми програмами, розробленими під керівництвом О.Я.				12		
				2	аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів	два тижні
				4		
				2	аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів	два тижні
				4		
				12	аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів	два тижні
				12		

<p>Савченко та Р. Б. Шияна. Мета й завдання етапів навчання грамоти. Аналіз методичної роботи на кожному етапі. Розвиток умінь слухати і розуміти висловлювання (аудіювання). Розвиток мовленнєвих умінь (говоріння). Формування початкового вміння читати й писати. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Прийоми звукового аналізу та синтезу на уроках навчання грамоти. Навчання грамоти і курс “Я досліджую світ”.</p>		(блок 3)			
<p><i>Тема 4. Методика опрацювання розділів „Мова і мовлення”, „Текст”.</i> План. Текст, його структурно-семантичні особливості. Ознайомлення з типами текстів. Тема тексту, основна думка. Робота над заголовком тексту. Забезпечення зв'язності тексту. Будова тексту.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 2,4,5 (блок 2)	2 2 8	аудиторна робота – 10 балів; самостійна робота – 5 балів	два тижні
<p><i>Тема 5. Каліграфія як складова методики навчання української мови. Добукварний період навчання грамоти.</i> <i>Практичні заняття</i> 5.1. Мета й завдання курсу у структурі методичної підготовки вчителя. Основні вимоги до писемного мовлення учнів. Ведення учнівських зошитів, вимоги до оформлення письмових робіт з української мови. Основні завдання добукварного періоду. 5.2. Календарне планування уроків письма в добукварний період. Структура уроків письма в добукварний період. Методи й прийоми організації роботи в добукварний період.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 15, 18 (блок 1), № 2,5,6 (блок 2), № 3,5,6 (блок 3)	2 4 10	аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів	чотири тижні
<p><i>Тема 6. Навчання грамоти в букварний та післябукварний періоди.</i> <i>Практичні заняття</i> 6.1. Навчання письма молодших школярів у букварний 6.2. Навчання письма в післябукварний період. 6.3. Календарне планування уроків письма. Обсяг знань, умінь, навичок на кінець першого року навчання.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 1-6,15 (блок 1), №1,2,5 (блок 2), №3,4,5,6 (блок 3)	2 6 10	аудиторна робота – 10 балів; самостійна робота – 5 балів	чотири тижні

<p>У семестр <i>Тема 7. Етапи формування граматичних понять. Дидактико-методичні вимоги до уроку граматики.</i> План. Методика формування граматичних понять у початковій школі. Дидактико-методичні вимоги до уроку рідної мови під час вивчення граматичного матеріалу. Вимоги до складання плану-конспекту уроку.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>№ 2,3,5,7 (блок 2) № 3-7 (блок 3)</p>	<p>2 2 6</p>	<p>аудиторна робота – 5 балів; самостійна робота – 5 балів</p>	<p>два тижні</p>
<p><i>Тема 8. Вивчення елементів синтаксису. Вивчення однорідних членів речення. Ознайомлення зі складним реченням.</i> План. Формування поняття про речення на уроках рідної мови. Робота над засвоєнням понять „основи речення”, „головні члени речення”. Методика роботи над засвоєнням синтаксичного зв'язку між членами речення. Робота над словосполученням. Методика вивчення однорідних членів речення на уроках рідної мови. Особливості вивчення складного речення. Робота над вивченням пунктуації. Види вправ з синтаксису.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>№ 7-12, 14-17 (блок 1), № 1,2,5 (блок 2), № 3-7 (блок 3)</p>	<p>2 2 10</p>	<p>аудиторна робота – 10 балів; самостійна робота – 5 балів</p>	<p>три тижні</p>
<p><i>Тема 9. Методика вивчення частин мови.</i> <i>Практичні заняття.</i> 9.1. Вивчення іменника та прикметника за лінійно-концентричним принципом програми. 9.2. Методика вивчення числівника, займенника та прислівника на уроках рідної мови. Вивчення дієслова.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>№ 7-12, 14-17 (блок 1), № 1,2,5 (блок 2), № 3-7 (блок 3)</p>	<p>2 4 14</p>	<p>аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів</p>	<p>три тижні</p>
<p><i>Тема 10. Методика вивчення орфоєпії та орфографії.</i> План. Робота над наголосом. Вимова і правопис слів із ненаголошеними голосними звуками, з дзвінками та глухими приголосними. Граматичний та антиграматичний напрями в методиці навчання орфографії. Види орфографічних вправ, методика їх опрацювання. Типи орфографічних правил, робота над правилом на уроках рідної мови. Методика проведення уроку рідної мови, на якому вивчаються орфографічні правила. Складання плану-конспекту уроку.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>№ 7-12, 14-17 (блок 1), № 1,2,5 (блок 2), № 3-7 (блок 3)</p>	<p>2 2 10</p>	<p>аудиторна робота – 10 балів; самостійна робота – 5 балів</p>	<p>два тижні</p>

<p><i>Тема 11. Методика роботи над переказом і твором.</i> <i>Практичні заняття</i> 11.1. Типи переказів, методична робота під час написання переказу. 11.2. Твори учнів, методика роботи над твором.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 7-12, 14-17 (блок 1), №1,2,5 (блок 2), № 3-7 (блок 3)	2 4 10	аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів	три тижні
<p><i>Тема 12. Методика роботи над образними словами й виразами. Робота над синонімами й антонімами.</i> <i>Практичні заняття</i> 12.1. Синоніми, антоніми, методика їх опрацювання на уроках рідної мови. 12.2. Методика опрацювання фразеологічних одиниць з молодшими школярами.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	№ 7-12, 14-17 (блок 1), №1,2,5 (блок 2), № 3-7 (блок 3)	2 4 10	аудиторна робота – 15 балів; самостійна робота – 5 балів	три тижні

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C		
	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Екзамен, максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка включає 50 балів за написання письмового екзамену та (50 балів) оцінки за практичні заняття (25 балів) та самостійну роботу (25 балів).

Вимоги до письмової роботи
Упродовж курсу студент виконує декілька контрольних робіт, які містять питання щодо понятійного апарату дисципліни та спрямовані на перевірку рівня практичних умінь і навичок студента.

Семінарські заняття
Не передбачено

Умови допуску до підсумкового контролю
Виконання 50 % практичних занять

7. Політика курсу

Курс методики навчання української мови на спеціальності 013 Початкова освіта передбачає різні форми та методи аудиторної та самостійної навчальної роботи. Обсяг, структура навчальної дисципліни зумовлюють неперервність її вивчення: розпочинається вивчення курсу у четвертому

семестрі, завершується у п'ятому семестрі. Обов'язкове знання лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять, опрацювання методичної літератури та підручників з української мови.

Відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» неприпустимі плагіат та списування.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропуски практичних занять відпрацьовуються шляхом індивідуальної бесіди з викладачем після опрацювання теоретичних положень теми та обов'язкового виконання практичних завдань. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше ніж 50% занять, він повинен скласти тести на сайті дистанційного навчання і тільки тоді буде допущений до складання іспиту. Обов'язковим є для отримання іспиту відвідування більше ніж 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

8. Рекомендована література

Блок 1

1. Волощенко О. В. Я досліджую світ: підручник інтегрованого курсу для 1 класу (у 2-х част.). Ч. 1 / О. В. Волощенко, О. П. Козак, Г. С. Остапенко. К.: Світоч, 2018. 128 с.
2. Вашуленко М. С. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу (у 2-х частинах). Ч. 1. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 112 с.
3. Вашуленко М. С. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу (у 2-х частинах). Ч. 2. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 112 с.
4. Тарнавська С. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу (у 2-х частинах). Ч. 1. / Світлана Тарнавська, Віра Науменко. К.: Генеза, 2018. 112 с.
5. Тарнавська С. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу (у 2-х частинах). Ч. 2. / Світлана Тарнавська, Віра Науменко. К.: Генеза, 2018. 112 с.
6. Іщенко О. Л. Навчання грамоти. Я досліджую світ. 1 клас. Ч. 2 : навчальний посібник / О.Л.Іщенко, С. П. Логачевська, О. М. Ващенко, Л. В. Романенко. К.: Літера ЛТД, 2018. 128с.
7. Варзацька Л. О. Українська мова та читання: підручник для 2 класу: у 2 ч. Ч.1 / Л.О.Варзацька, Т. О. Трохименко. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан, 2019. 160 с.
8. Чипурко В. П. Українська мова та читання: підручник для 2 класу: у 2 ч. Ч.2 / Л.О. Варзацька, Т. О. Трохименко. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан, 2019. 160 с.
9. Пономарьова К. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу (у 2-х частинах). Ч. 1 / К.І.Пономарьова. К.: Оріон, 2019. 144 с.
10. Савченко О. Я. Українська мова та читання: підручник для 2 класу (у 2-х частинах). Ч. 2 / О.Я. Савченко. К.: Оріон, 2019. 144 с.
11. Захарійчук М. Д. Українська мова. 3 клас / М. Д. Захарійчук, А. І. Мовчун. К.: Грамота, 2013. 176 с.
12. Вашуленко М. С. Українська мова: підручник для 4 класу / М. С. Вашуленко, С. Г. Дубовик, О. І. Мельничайко. К.: Освіта, 2015. 192 с.
13. Конобевська О.О. Прислів'я та приказки: словник / О. О. Конобевська. Х.: УЛА, 2013. 96с.
14. Сапун Г. Збірник диктантів і завдань для тематичного оцінювання з української мови у початкових класах / Г. Сапун. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 176 с.
15. Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи (оновлена). <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
16. Українська мова. Тестові завдання. 2 клас: посібник-практикум. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 48 с.
17. Усі види розборів української мови. 1-4 класи / авт.-упоряд. В. І. Василечко, О.В.Лук'янова. Х.: Торсінг-плюс, 2013. 80 с.
18. Федієнко В. Каліграфічні прописи / В.Федієнко. Х.: Школа, 2015. 64с.

Блок 2

1. Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Мартиненко В. О. та інші. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи. К., 2014. 346 с.
2. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення у початковій школі. Харків: Освіта, 2018. 400 с.

3. Державний стандарт початкової освіти - 2018 <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>
4. Гончарова І. М. Формування мовленнєво-комунікативних компетентностей молодших школярів. Уроки розвитку зв'язного мовлення в 1 класі / І. М. Гончарова, Л. М. Полохова. Х., 2010.
5. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник / за ред. М. С. Вашуленка. К., 2011. 364с.
6. Палійчук О. М. Методика викладання каліграфічного письма: навч. посібник. Чернівці: Букрек, 2015. 344с.
7. Савчук Л. М. Дидактичні та інтелектуальні ігри на уроках української мови. 2-4 клас / Л.М.Савчук. Х., 2011.

Блок 3. Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua/tag/pochatkova-shkola> – сайт Міністерства освіти і науки України
2. <https://www.ed-era.com/> - студія он-лайн освіти
3. <http://metodportal.net> – методичний портал (розробки уроків, планування, контрольні роботи)
4. <http://osvita.ua> - статті, уроки для початкової школи
5. <http://osvita.ua/publishing/urok> - форум педагогічних ідей «Урок»
6. <http://pidruchnyk.com.ua> - підручники online
7. <http://www.schoollife.org.ua/usi-uroky-pochatkova-shkola> - конспекти уроків

Викладач _____ **О. В. Русакова**